

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

28. Alia sententia proponitur asserens ternarium numerum Episcoporum
esse de jure divino. Ex p. 12. tr. 1. r. 28.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76369](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76369)

mihī non placet doctrina doctissimi, & amicissimi Caramuelis in tract. *Fundamentalis*, num. 1290. aliterentis, quod dum Pontifex simpliciter Sacerdoti committit ministerium confirmandi, illum consecrat Episcopum; nam hoc esset conferre ordinem, & characterem Episcopalem, absque applicatione alicuius materiæ, sed hoc dicere est absurdum. Ergo.

RESOL. XXVII.

An in consecratione Episcopi de iure Diuino requirantur tres Episcopi?
Et sententia negatiua afferitur. Ex part. 12. tract. 1. Refol. 27.

§. 1. **C**ertum est requiri de necessitate præcepti. Difficilis est an requirantur de necessitate Sacramenti. Et ex Granado, & aliis sententiam negatiuam ego adduxi in *pari. 8. tract. 1.* quibus nunc addo Layman *lib. 80. tract. 9. cap. 5. num. 1.* Hugolinum de *potestat. Episc. cap. 2. num. 5.* Phocium *tom. 2. lib. 3. cap. 30. quest. 2.* Valentiam *tom. 4. dispus. 9. quest. 3. punct. 2.* Probatur ex *Can. 1. Apostolorum*, ubi dicitur Episcopum debere à duobus, vel tribus Episcopis ordinari. Idemque habetur apud Clementem Romanum *lib. 3. Constitutionum cap. 10.* Si autem semel constat ad valorem Ordinationis non esse necessarios tres Episcopos, nulla ratio est, quæ cogat affirmate vnum Episcopum non sufficere. Supponi enim videtur hoc ipsum in Concilio Arausicano *I. cap. 21.* dum statuitur, quod si duo Episcopi præsumperint aliquem inuitum Episcopum facere (inuitus intelligitur non omnino, sed aliquo modo, alioqui non valeret ordinatio) vterque Episcopus ordinans deponatur, & in locum vnus substituat, qui vim passus est: pro loco verò alterius alius ordinetur, ubi supponitur Episcopum verè ordinari à duobus Episcopis. Supponere etiam videbatur hoc ipsum sanctus Simon Cananeus Episcopus, qui teste eodem Clemente *lib. 8. Constitutionum cap. 27. aliis 33.* permittebat ordinationem Episcopi fieri à duobus, vel à tribus, Ordinatam tamen ab vno, decreuit deponendum simul cum Ordinate. Omnis autem depositio supponit gaudium, aut statum à quo quis deponendus sit: nemo enim deponitur ab eo gradu, aut statu in quo non est. Ergo, &c. Et quidem pro hac firmanda sententia argumentum ex Apostolorum tempore defumitur: neque enim est probabile eo tempore, quo rari Episcopi inter se conueniebant, & soli, vt plurimum Apostoli cum aliquo, vel Presbytero, vel Diacono per vniuersi Orbis Regionem discurrerent, Episcopos omnes, qui ab Apostolis ordinati dicuntur, à tribus ordinatos fuisse, cum eorum plures ab vno tantum Apostolorum memorentur ordinati. Confirmatur primò, quia Canon primus Apostolorum à duobus, vel tribus Episcopis consecrandum præcepit Episcopum; *Episcopus à duobus, vel tribus Episcopis ordinatur.* In quem Canonem Zonaras, & Balsamum permissam eo Canone inferunt, quæ à duobus solum peragatur Antistitis consecrationem, quæ illatio optima est: si enim à duobus, aut tribus præcipit Episcopum ordinari, à duobus permittit. Secundo, quia Constitutiones Apostolicæ clarius adhuc id docent, dum in necessitate factam, vel ab vno consecrationem Episcopalem, tanquam validam, ac legitimam admittunt, prout cuius verba Constitutionum intuenti, ac legenti, facile constabit; *Ego Simon Cananeus constituo à quot Episcopis debeat ordinari Episcopus, scilicet à duobus, aut tribus Episcopis;*

Adduxit in Ref. quæ nunc est in tom. 3. tr. 1. Ref. 51. §. 2. & seqq. & hic infra lege duas Ref. seqq. & ex Ref. 59. §. Que la consecration. & Ref. 125. & in to. 1. tr. 3. cursum in Ref. 12. & in tom. 9. tr. 9. Ref. 2. breuiter in fine.

si vero aliquis ab vno Episcopo Ordinatus fuerit, tum is qui ordinatus est, tum is qui eum ordinauit deponatur. Quod si necessitas coegerit ab vno ordinari, quod propter perfectionem, aut aliam causam plures adesse non possint, afferatur decretum commissionis plurium Episcoporum. Ex iis enim verbis deduco primum præceptum non fuisse hoc tempore, nisi duorum, aut trium Episcoporum in Antistitis consecrandis præsentiam, duos itaque sufficere: alterum, qui ab vno consecratus fuisset validè consecratus: vt potè qui de statu suo deiciendus decernatur æquè, ac ordinator: tertium, in necessitate licuisset etiam ab vno consecrati Episcopum dummodo aliorum consensu accederet, proindeque ex iis aperte concluditur trium Episcoporum præsentiam consecrationi Episcopali substantialem non esse, nihilque obesse quin absque ea state ipsa possit. Denique, quia D. Dionysius ubi explicat Episcopalem consecrationem, vnus tantum Episcopi consecrantis meminit: at probabile non est eum essentialem ordinationis ritum omisisse.

RESOL. XXVIII.

Alia sententia proponitur asserens ternarium numerum Episcoporum esse de iure diuino. Ex part. 12. tract. 1. Refol. 28.

§. 1. **S**ed his non obstantibus alij asserunt, quod vnus Episcopus solus nec habet ordinariam potestatem de iure diuino ad alterum ordinandum in Episcopum, neque ordinari potest Episcopus validè ordinari, nisi à tribus aliis Episcopis. Ita Bellarminus *lib. 4. de notis Ecclesie, cap. 8.* & Vasquez *dispus. 24.* & alij. Probatur primò id quòd Apostoli, & deinde Ecclesia seruauerunt in ordinatione Episcopi sacramentali, receperunt illud à Christo Domino, sed Apostoli, & Ecclesia seruauerunt, vt Episcopus ordinaretur per tres Episcopos, &c. Probatur minor ex *1. ad Timoth. 4. num. 14.* *Noli negligere gratiam, quæ est in te, quæ data est tibi per Prophetiam cum impositione manuum Presbyterij.* Nam in hoc loco Presbyterium significat ceterum Episcoporum manus impositionem, consequentia verò probatur, quia quod est institutum à Christo censetur essentiale Sacramento, tam Ordinis, quam alij cuiuscumque Sacramento. Probatur secundò ex S. Aniceto Papa in Epistol. ubi disserit de Ordinatione S. Iacobi Minoris in Episcopum Ierosolymitanum illis verbis: *Si autem vnus minus quam à tribus Apostolis tantum viri sui Ordinatus Episcopus, patet profecto eam formam instituitur Domino tradidisse, non minus quam à tribus Episcopis debere Episcopum ordinari.* Vbi aduerte illud, instituitur Domino. Item historiam illam de Ordinatione S. Iacobi esse veram, & acceptam, ex multis Autoribus, vt supra atulimus. Probatur tertio, quia S. Damascus Papa Epistol. 4. in tom. Conciliorum ex eo probat. Corepiscopos non esse veros Episcopos, neque posse conferre omnes Ordines, quia illi fuerant ordinati, siue instituti ab vno tantum Episcopo, si autem foret valida ordinatio Episcopi ab vno Episcopo facta, illud argumentum S. Damasci nullum esset. Idem docet Ioannes Papa III. in Epistola quæ habetur *tom. 2. Conciliorum*, verbis illis: *Omnia quacumque maxima Concilia affirmant, illum non esse Episcopum, qui minus, quam à tribus Episcopis; Metropolitanis, etiam, auctoritate, fuerit factum.* Concilia plura, vt Nicænum, Carthaginense, Arelatense refert Vasquez citatus, & alij Recentiores Et hæc omnia docet Bernal de Sacramento. *dispus. 49.*

sect. 2. num. 5. cui ego addo Bellarminum lib. 4. de notis Ecclesie cap. 8. Valquez disput. 243. cap. 6. Coninch. disput. 20. dub. 9. Philibertum Marchinum de Ordin. part. 2. cap. 1. 2. num. 4. Caietanum in 3. part. q. 67. art. 3. Ochagavia de Sacram. disp. 1. dub. 18. num. 556. & 261. Lambert. in 3. part. de Sacram. Ord. disp. 6. art. 1. propof. ult. & aliis.

RESOL. XXIX.

Judicium de supradictis opinionibus, & prima magis confirmatur? Ex part. 12. tract. 1. Res. 29.

Vidisti, Lector pugnantes sententias circa presentem difficultatem. Ego puto ambas esse probabiles, & ideo recte Doctor Hallier de sacris Electionibus, part. 2. art. 2. §. 1. cum seqq. utraque referens respondet postea ad argumenta utriusque: & licet secunda opinio sit inter recentiores magis communis; tamen primam sententiam puto habere maximam probabilitatem. Et ut verum fatear ego illi magis adhæreo; & præter Doctores citatos illum tenet Sanch. Opusc. tom. 2. lib. 7. cap. 1. dub. 15. num. 26. & Aversa quest. 3. sect. 2. Probatur primò, quia in Pontificali Romano semper agitur de Consecratione, tanquam vno, quod sine dubio fieri non deberet, si plures requirerentur ad substantiam ordinationis Episcopi, quamvis cæremonia accidentales ab vno peragerentur. Secundò in Sacramentis passim vnus Minister sufficit, & in præsentibus ex nullo principio Theologico cogimur aliud asserere: igitur conuenientius est, ut dicatur impositionem manuum vnus Episcopus sufficere ad ordinationem Episcopalem. Minor probatur: Omnia quæ in contrarium adferri possunt, commodè possunt exponi, quod ex illis solum probetur necessitas præcepti; & quidem ad imitationem Apostoli, qui Timotheum ordinavit in Episcopum aliis simul manum imponentibus. Denique in Concilio Carthaginensi dicitur; *Episcopus cum ordinatur, duo Episcopi ponant, & teneant Evangelium codicem super caput, & cervicem eius, & vno super eum fundente benedictionem, reliqui omnes qui adstant, manibus suis caput eius tangant.* Hoc capite, vel describitur ritus essentialis ordinationis Episcopi vel solum accidentalis; si posterius ex similibus locutionibus Concilij, vel Pontificum, nihil potest haberi pro ritu necessario ad substantiam consecrationis Episcopi; si dicatur prius, quoad admittit Valquez disp. 240. cap. cit. num. 65. satis datur intelligi impositionem manuum plurium Episcoporum non requiri ad substantiam Consecrationis, cum dicitur, *one super eum fundente benedictionem*: quibus verbis denotatur sufficere si forma ab vno pronuncietur: quod si vnus Minister sufficiat respectu formæ, quidni sufficiat respectu materiæ?

2. Respondet Valquez vbi supra, requirit, & sufficere ad substantiam Sacramenti, si omnes conveniant in applicatione materiæ, quamvis vnicus formam proferat: Sed id videtur minus probabiliter dictum, quia forma debet materiæ respondere: ergo si impositio manuum plurium Episcoporum requiratur ex parte materiæ, requiritur ut proportione quadam aliquid proferatur à singulis, quod se teneat ex parte formæ; alioquin aliquid concurreret partialiter per modum materiæ, cui nihil responderet in forma, cum forma prolata ab vno nullo modo respiciat materiam, prout ab aliis applicatur, sed prout applicatur ab illo, qui proferit formam, v.g. hæc verba, *Accipe Spiritum sanctum*, quæ omnium sententia, debent aliquo modo respicere actionem Ministri (cum tanquam

oratio practica denotent implicitè conferti gratiam per manuum impositionem) prolata ab vno non respiciunt impositionem manuum factam ab aliis Episcopis, sed ab eo, qui huiusmodi verba proferit: igitur ex parte materiæ ab aliis applicatæ nihil respondet per modum formæ videtur autem minus probabile, quod in Sacramentis aliquid requiratur etiam partialiter ex parte materiæ, cui nihil respondeat in forma.

3. Confirmatur; non potest commoda ratio assignari, cur vnus dependeat ab alio ex parte materiæ, & non similiter dependeat ex parte formæ: vel ergo dicatur formam à singulis debere proferri, quod etiam fatente Valquez, non est necessarium, vel certe asseratur impositionem manuum factam ab Episcopis non concurrentibus ad prolationem formæ non requiri ex parte materiæ ad consecrationem Episcopi & quod hinc sequitur, asseratur ad substantiam huius ordinationis sufficere impositionem manuum vnus Episcopi.

4. Tertio, quia Gregorius I. concessit pro Anglia, ut consecratio fieret ab vno Episcopo. Gregorius XII I. concessit Patriarchæ Ethiopiæ, ut per vnum Episcopum consecraretur. Ex Can. Apostolorum, cit. Episcopus potest à duobus Episcopis ordinari: ergo ad substantiam Consecrationis tres non requiruntur; quod si tres non sint necessarij, non apparet, quod ad valorem Ordinationis duo requirantur.

5. Dices, hæc quidem ostendere non ita requiri impositionem manuum Episcoporum, ut ex concessione Summi Pontificis vnus non sufficiat, non tamen ostendere, quod non requirantur, ut factum teneat, si nulla accedat concessio: quemadmodum enim supra de Confirmatione dictum est, Sacerdotem simplicem posse quidem conferre Sacramentum Confirmationis ex concessione Pontificis, non posse tamen sine illa. Sed iure diuino Ministrum ordinari esse Episcopum, cur in præsentibus dici non possit, & debeat communiter ad substantiam & valorem actus requiri impositionem manuum trium Episcoporum, pauciores tamen posse sufficere ex Pontificis concessione.

6. Respondeo id quidem aliqua probabilitatis specie dici posse, si quid vgeret ad asserendum tres Episcopos requiri ad actus substantiam, sed cum ex nullo principio videamur cogi ad id asserendum; imò aliqua contrarium suadeant, videtur dicendum huiusmodi concessionem non esse respectu alicuius necessarij ad substantiam, sed solum ex præcepto requisiti: & certè Canon Apostolicus nullam indicat concessionem, seu dispensationem in conditione communiter requisita ad valorem actus. Et tandem in nullo alio Ordine, vel Sacramento habetur tale exemplum, ut plures simul Ministri debeant ex integro concurrere, & singuli perficere substantiam Sacramenti. Et Valquez ipse disput. 280. in fine, dicebat, non esse quidem necessarium, ut omnes, ac singuli tres Episcopi verba proferrent; sed sufficere, ut duo tantum manus imponerent vno proferente, & simul manus imponente. Quod non coherentè dicitur & aliam nouitatem inducit, ut spectet, & ad valorem requiratur mysterium alicuius adhibentis tantum materiam, & non formam. Accedit etiam, quod Conuentus plurium Episcoporum dici debet augere potius, quam minuere securitatem Ordinationis: at si necessarius ad valorem, potius minuit, quia defectus in vnoquoque ex tribus illam irritam redderet: si verò non sit necessarius ad valorem, sic nec ex defectu vnus, nec duorum vitietur ordinatio, dum saltem ab vno ex tribus ritè ministerium compleatur.